
ภาคภาษาไทย

THAI SECTION

ชาวไทยจะดีเพราะมีนาย

โดย พ.อ. สนิท โพธิสุข

คำนำ

ผู้เขียนได้อ่านหนังสือเรื่อง ลุมน้ำนมกา จินตนิยายนิ่งหลักธรรมทางพะพุทธ-ศาสนา ซึ่งว่าที่นราฯ สรุป บุญญาณุภาพ เรียนเรียง และ ดร. ชูบ ภานุชนประกร ทำเชิงอรรถ ให้พบข้อความที่น่าสนใจยิ่งตอนหนึ่งว่า

เมื่อพิจารณาศึกษาฐานลักษณะการปกครองและประเทศในบ้านจุบัน จึงมีหลักคิดถืออยู่ว่า การหนังที่สำคัญ ซึ่งเรียกว่าการศึกษาแบบสืบปะรัก (Historical Approach) อันมีสาระสำคัญในการศึกษาว่า ในอดีตมีรูปลักษณะและการปกครองของสังคมอย่างไร มีส่วนใดบ้างที่ถ่ายทอดมามีอิทธิพลอยู่ในรูปลักษณะของการปกครองและสังคมในบ้านจุบัน ทั้ง นี่อาจก็มีหลักการศึกษา วิชาการปกครองและการบริหารซึ่งยอมรับกันอยู่โดยทั่วไปว่า การปกครองและการบริหาร (ในบ้านจุบัน) คือ ผลอันเกิดจากทางสังคม และความเชื่อทางสังคม และทางการเมือง (Socio-Political Heritage) ซึ่งหากหอยตามจากบรรพบุรุษ ฉะนั้น การศึกษาเรื่องราวทางสังคมและการปกครองโบราณจากวรรณคดี ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมโบราณ ฯลฯ ย่อมมีประโยชน์แก่การที่จะศึกษาหาความรู้และทำการเข้าใจเรื่องราวที่เกี่ยวกับการปกครองและการบริหารในบ้านจุบันไม่มากก็น้อย

เสมอ¹

¹ สรุป บุญญาณุภาพ เรียนเรียง ดร. ชูบ ภานุชนประกร ทำเชิงอรรถ, ลุมน้ำนมกา (พระนคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2506), ว. 146

ข้อความดังกล่าวเนื่องที่ทำให้ภาพเจ้าเกิดความคิดที่จะพิจารณาศึกษาภาวะผู้นำของพระร่วงพ่อเมืองลพบุรี โดยอาศัยหนังสือพระราชนิพนธ์บุคลากรเรื่อง “พระร่วง” ของพระบาทสมเด็จพระมหามythuge เจ้าอยู่หัวเป็นแนวทาง

ชื่อของเรื่องที่จะนำมาพิจารณาศึกษาต่อไปนี้ เป็นส่วนหนึ่งของคำพูดของนักคุณเสนาข้อมในบทบรรยายเรื่องนั้น ตอนที่กราบทูลหัวพันธุ์มุ่งที่ว่า “ชาวไทยจะติเพราะมีนาย” นั้น มีความจริงเพียงใดโดยศึกษาถึงพระปริชาสามารถของพระร่วง²

วัตถุประสงค์ของการพิจารณาศึกษาคือ ถ้าจะดูความเป็นผู้นำที่ทำให้พระนาม “พระร่วง” องค์นั้นเป็นทั้งราบด้วยความยิ่งและภาคภูมิใจในหมู่ชาวไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน และสำหรับคนไทยรุ่นหลังที่จะรักดูแลเป็นแบบอย่างต่อไป

พระร่วงพ่อเมืองลพบุรี

ในบทนี้จะได้แนะนำให้กันผ่านผู้อ่านโดยอ้างอิงจากพระร่วงพ่อเมืองลพบุรี เพื่อให้บางท่านที่เคยเข้าใจพระร่วงพ่อเมืองลพบุรี ผิดพลาดไปจากความจริงบางประการจะได้มีความเข้าใจที่ถูกต้องเสียก่อน โดยจะได้อาศัยพงศาวดารเห็นด้วยและคำสันนิษฐานของพระบาทสมเด็จพระมหามythuge ฯ เป็นหลักฐานสำคัญอ้างอิง อนึ่ง เนื่องจากพงศาวดารเห็นไม่ชัดเจนเรื่องรายนามที่ทำให้พระร่วงเมืองลพบุรี ซึ่งในพงศาวดารเห็นอ้างอิงว่าพระร่วงเมืองศรีฯ ก็ยัง พระร่วงเมืองศรีฯ ไม่ใช่ชื่อที่ใช้ในที่นี่ ฉะนั้น ผู้เขียนจึงไตร่ตรองขอความต้อนที่ ก้าวถึงพระร่วงพ่อเมืองลพบุรี ซึ่งในพงศาวดารเห็นอ้างอิงว่าพระร่วงเมืองศรีฯ ก็ยัง พระร่วงเมืองศรีฯ ไม่ใช่ชื่อที่ใช้ในที่นี่ พงศาวดารเห็นอ้างอิงว่าพระร่วงเมืองศรีฯ ก็ยัง พระร่วงเมืองศรีฯ ไม่ใช่ชื่อที่ใช้ในที่นี่ ไม่มีการตั้งแปลงแก้ไขตั้งทอนหรือเพิ่มเติมข้อความเด็ดขาด

พระร่วงพ่อเมืองลพบุรี หรือพระร่วงเมืองศรีฯ ที่

ที่มาเป็นเบื้องต้นความคิดจากพงศาวดารเห็นอ้างอิงที่กล่าวถึงพระร่วงพ่อเมืองลพบุรี หรือพระร่วงเมืองศรีฯ ที่

²พระบาทสมเด็จพระมหามythuge เจ้าอยู่หัว, พระร่วง (พิมพ์ครั้งที่ 17: พระบรมราชูปถัมภ์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์, 2502), น. 47

ขอแนะนำที่ประหารค่าเสื่อมเป็นนายสัวน้ำตกแก่พราลัย ขอแนะนำนายคงเคราเป็นสัวน้ำเสวยเมืองละว้าไปส่งเมืองกัมพูชาชิบดี สามปีสั่งที่หนึ่งแทนนายคงเคราคุณไฟร 300 คน รักษาฯ เสวยอยู่ในทุ่งทะเลชุมศร มีเรือเล็กร้อยหัน นายคงเครามีบุตรคนหนึ่งชาย 11 ขวบชื่อนายร่วง แต่ชาติก่อน เอาผลมะพร้าวทำน้ำอื้สูบาน ขายพระโกรนาคอมพุทธเจ้า จึงว่าไรเป็นนั้น กรณ์อยู่นานมาก เขายังพำเพ่นในห้องพระมหาศรีอยแฉวขึ้นมา จึงว่าน้ำลง เชี่ยวแนก ให้ให้หลักบับไปถึงเวียงเราเดิม พอทกค้าสูง น้ำก้าไหลกบับมาสูงถึงบ้าน นายร่วงเห็นดังนั้น ก็ฟังอยู่ครั้นอยู่นานนายคงคุณไฟรเป็นนายกองนั้นตาย ไฟรทั้งปวงจึงยกนายร่วงบุตรนายกองเป็นนายกองบังคับไฟรต่อมา

กรณ์อยู่มาครบก้าหนา นักคุ้มคุ้มเกวียน 50 เดือนกันไฟร 1000 หนึ่งມานะรบทกน้ำเสวยพระเจ้าพันธุ์สุริวงศ์สีบما สูงนาเเล่มละ 25 ใบ กรณ์มาถึงที่สระนานนกจอมทากวีชนพร้อมกัน จึงให้นายกองจะเบ็คประทุนจะทกน้ำ หาพบนายกองไม่ ตามไฟรฯ บอกว่านายร่วงบุตรนายกองเป็นนายไตรรักษ์ จึงบอกนายฯ ก็มาพูดจากับนักคุ้มว่า สูงนาเอามาหน้าเสียเปล่า กรณ์ไขว่จะลองใส่ไปเดีด จะได้มากได้พอนานจึงมาถัก นักคุ้มก็ตอบว่าตาห่างๆ จะซึ้งน้ำได้ถูก นายร่วงว่ากลัวจะไม่มีไฟรออก นักคุ้มกลัวกรรร จึงเกณฑ์سانจะลองเเล่มละ 25 ใบให้นักคุ้มน้ำกราบทูลพระเจ้าสะนาเกเดิม กรณ์ก้าหนาจะกลับจึงเบ็คประทุ เอาจะลองลงจุ่มน้ำยกขึ้นใส่เกวียนบนรากลุงแล้ว นักคุ้มกลัวก็ยกไปจากที่นั้น กรณ์แรมรอนมาถึงเดือนตุลา คนคุ้มน้ำมาสองสัญในใจอยู่ว่า จะลองจะซึ้งน้ำได้ถูก บันนาให้หนานในเดือนเกวียนนั้นให้ลองเห็นหัวกันจึงสรรเสริญ ฉะนนจังหารกลงไว้ที่นั้นจึงเรียกว่าด้านพระขาวรัก จึงยกไปทางเมืองตีกิโซ กรณ์ถึงเมืองเข้าแล้ว ผู้คนก็เตือนกันว่าเอาจะลองบวกรหุกมาไม่มีน้ำ พระเจ้ากัมพูชาจึงอาบันกัมนายกองคุ้มเกวียนไปตาม ก็ทูลทุกประการ ยกจะลองนาแกดังเทลงใน盆นี้ยังจนไม่มีที่ใส่ เสนาอัมมาตย์จึงกราบทูลพระเจ้ากัมพูชาฯ ทกพระทัยว่าผู้มีบุญเกิดแล้ว เรายังคิดว่าจะขึ้นตัวผู้เสียให้ได้ เสนาพญามาดยังบูรพาทิพยว่าเชมร ก็เห็นด้วย จึงเกณฑ์ทัพเมืองขอฟ้าไปตามจับ ขอฟ้าบ่ออาสาหากามจับ นายร่วง

รู้ข่าวดังนั้น ก็หนีไปถึงแทนเมืองพิจิตร ไปอาศัยเขากอยู่ริมวัดขอช้าชาวบ้าน กิน ชาวบ้านเอาข้าวมาให้แก่นายร่วง กับปลาหมกกับหนึ่ง นายร่วงอคตอหารมากกิน หยิบปลาข้างลงแล้วโยนลงไปในสระให้ปลาเป็นว่ายไป จนคุ้มเห่าบักนี้ นายร่วงก็หนีไปจากที่นั้น ไปอาศัยอยู่รั้วเมืองศูโขทัย พ่อได้อุปสมบทสมภารจึงเรียกชาวบ้าน เอานายร่วงอุปสมบทเป็นภิกษุ จึงเรียกพระร่วง ขออุดาตินามาถึงเมืองละโวที่สร่าน้ำเสวยนั้น ตามชาวบ้านว่านายร่วงนายกองส่วนน้ำอยู่ๆ ชาวบ้านบอกว่าขึ้นไปเมืองเหลือ ขอรู้ดังนั้นก็ยกแยกกันไป ครั้นไปถึงเมืองสวารคโลกตามชาวบ้านว่านายร่วงมาแต่เมืองใต้มาอยู่นี่ๆ ชาวบ้านบอกว่าเขาเล่าลือกันว่าไปอยู่เมืองศูโขทัยน้ำแข็งกิขอยู่ ขอมาได้ความตั้งนั้นก็ไปเมืองศูโขทัย ผู้คนก็ถางว่า พบร่วงร่วงมากว่าตัวอยู่ ขอเมืองตามว่าพระร่วงอยู่ไหน พระร่วงบอกว่าอยู่นี่เด็ดขาดยังไห้ ขอพกอยุทันเป็นอยุคุ่มเทาบดัน

พระพุทธศักราช 1502 ปี เจ้าเมืองศูโขทัยท่องคด เสนนาดีประชุมกันว่าวังศานุวงศ์ไม่มีแล้ว เรากจะเห็นผู้ใดถ้า เห็นแต่พระร่วงบัวช้อยวัด ก็เห็นพระอุณหสิจเงาการหัวลงกันไปแล้ว คัญชี้มุพระร่วงเข้าจานหัวแล้ว รับพระร่วงเข้าฝากรองกรุงศูโขทัย*

เพื่อให้หายใจในชีวิตความย่างกังวลที่ต้องเจ็บปวดเมื่อยหัวของพระร่วง ผู้เชียน ศรีราชาบันดาล คำสันนิษฐานเรื่อง “พระร่วง” อาจพอบอกมาทั้งเดิมพะนังกุญแจแล้ว ますがในที่นี้เพียงให้หันผู้อ่านได้พิจารณาที่ทางศิริวงศ์ทันทีว่า

คำสันนิษฐานเรื่อง “พระร่วง”

พระบาทสมเด็จพระมังกุฎเกล้าฯ ได้ทรงพระราชนิพนธ์บัญชีเรื่อง “พระร่วง” แต่โดยที่มีความรู้สึกอยู่ว่า

* หนังสือพงศาวดารแห่งนี้พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เมื่อยังดำรงพระชนมเป็นกรมพระราชนิพนธ์ส่วนบุคคล ได้มีรับสั่งให้พระวิเชียรปิริชา (น้อย) เป็นผู้รับรวมเรื่องมาเรียนเรียง เมื่อ พ.ศ. 2340 คืนฉันท์ที่อู่ในหอสมุดแห่งชาติ มีคำนำว่า “ข้าพระพุทธเจ้า พระวิเชียรปิริชาเนื้อย เข้ากรมราชนิพนธ์ชวา ได้รับพระราชนิพนธ์เรียงเรื่องสภามราชพงศาวดารเมืองแห่งนี้ ดังที่บานธรรมราช สร้างเมืองสัชชนาปัลยเมืองสวารคโลก ได้เสวยราชสมบัติทางพวงนามพระเจ้าชรรนราชชาชิราช เป็นลำดับมาจนถึงพระเจ้าอู่ท่องสร้างกรุงศรีอยุธยาโบราณราชานน...”

จะเป็นการมิบังควรที่จะนำถ้อยคำของพระองค์ท่านมาตัดแปลง จึงจะขออัญเชิญฯ คำสันนิษฐานของพระองค์ท่านมาเสนอไว้ในที่นี้โดยไม่มีการตัดแปลงแก้ไขถ้อยคำแต่อย่างใดเลย

เรื่องที่นานที่กล่าวมาในหนังสือพงศาวดารเห็นด้วยว่า ผู้อ่านที่ไม่มีความเชื่อถือในปัจจุบันย่อมรู้ดีว่า ได้อ่านแล้วก็เสียหมายความว่าเป็นนิทานแต่งขึ้นเล่าเล่นทั้งอัน เหมือนเรื่องวงศ์ จักรฯ เหลาไหลไม่สมควรที่จะเอาใจใส่ต่อไปแต่ความความเห็นของข้าพเจ้าเองเห็นว่า จะว่าเป็นนิทานไปหมดที่เดียวไม่ได้คงจะมีเรื่องจริง แต่หากเล่าต่อเพิ่มความอัศจรรย์ต่อไป ขันตามนั้นสัญของคนไทยในชนบท ที่ชอบเล่าเรื่องอะไรให้ไว้เสียแลกประหลาดเป็นอย่างนิทานของเจ้านายที่ตนนับถือ ความจริงอันควรเชื่อได้ในเรื่องนั้นคือ พระร่วงได้เป็นทรงพระเจ้าแผ่นดินและวีรบูรษ เป็นผู้มีศติบัญญาให้พรวิบ เช่น การคิดภาษาชนอย่างใหม่ขึ้นใช้ตักนาที่เรียกว่าชาลอมนัน น่าจะมีความแตกเพียงว่าเป็นภาษาชนที่擅ด้วยไม้อย่างชาลอม ไม่ใช่บันดัดยศต้นอย่างทุ่มหรืออย่าง และไม่ใช่เป็นชาลอมตามห่างๆ ออย่างที่ใช้ส่วนไม่คงเป็นคาดีและมีชั้นยาภัยใน จึงตักนาได้ไม่ร้า กล่าวโดยย่อ ก็คือ พระร่วงเป็นผู้คิดทำกังສະออมหรือครุชั้น เป็นทศตั้งนิ่งเหมือนพากันที่นั่นเด่นเห็นเป็นผู้เศษ ท่าวัววาสิทธนันก็น่าจะอธิบายได้ว่า พวชร์งเป็นผู้ผลเมืองนิยมนับถือมาก จะมีบัญชาสั่งยกไว้ก่อนไปขามบัญชาทุกประการ จึงเป็นผู้ที่ควรพระเจ้าพันธุ์มสุริวงศ์จะทรงวิทกาว่าจะเป็นหัวหน้าประเทศไทยที่เป็นข้าขอบขันแทสึมิให้กำเริบ และต้องให้คิดกำจัดเสีย ส่วนนายทหารที่สั่งมนนน ก็จะต้องเป็นผู้มีผู้มี แต่ทั้งจะให้อภินิหารพระร่วงมากหนักชั้น จึงต้องกล่าวว่าไม่ถูกติเตชมาก ส่วนข้อที่ว่า คำตั้นมาจากเมืองขอมนัน น่าจะมากเกินไป อันที่จริงคงจะยกเข้ามาครองฯ ก่อน พระร่วงจึงได้ทราบเหตุและหลบไปบัวเสียที่สุโขทัย ถ้าขอมได้คำดินมาแต่พระนครหลวง ที่ไหนพระร่วงจะได้รู้ตัวและหลบหนีไปได้ ฝ่ายนายทหารซ้อมเมื่อมากลังไว้ ทราบว่าพระร่วงหนีไปแล้ว ครั้นจะยกทัศกามไปก็ไม่สะดวก ด้วยเหตุที่สุโขทัยเป็นราษฎรชาติ จักรไทยอยู่ภายนอกข้อบังคับที่สำคัญของพระเจ้าพันธุ์ม ทัพทายกมา ก็คงจะเกิดมาแต่เพียงพอร์บล็อกไว้ซึ่งเป็นเมืองเด็ก หากจะยกจุ่นใจมาไว้ในแทนสุภาพ ก็

คงจะเกิดมีเหตุการณ์บันพูนบ่ำ ใจสูงมาก กำลังไม่พอ ขอเมืองท้องหันลงใช้อุปกรณ์³ เพื่อถังผลิตภัณฑ์ คือปืนใหญ่ป่องค์เป็นไประดูกไปโดยคากาก อันลับ!
ประหนึ่งว่าแทรกพื้นแผ่นดินไป จึงเรียกว่าขอมคำตัน แต่ครั้นไปก็งสูญเสียแล้ว ไม่พบพระร่วงเป็นภัยอยู่ ไม่รู้จะจังหวัดไปตามหาพระร่วง ฝ่ายพระร่วงคงจะเห็นผิดสังเกต เพราะคนแต่งเป็นไทยแต่พุตสำเนียงเปรี้ยวเป็นขอม จึงกล่าวประวิงไว้ แล้วไปตามไข้มวัดออกมายังทั่วได้ แต่อย่างไรก็ไม่มีที่สังสัยในข้อที่พระร่วงได้เป็นหัวหน้าทำสังคมระบุ่งซังชั้ง จนไทยได้เป็นอิสรภาพพ้นจากข้านายขอม ทั้งประเทศไทยเอาเมืองสุโขทัยเป็นราชธานี มีกาชาดรายสิบพระร่วงศรีทั้งอาณาจักร แต่มาเดินทางมาเจอกับชั้นโดยลำบากมา เมื่อพิเคราะห์ดูตามหลักฐานในทางพงศาวดารและจกหมายเหตุที่ได้พบแล้ว น่าจะเชื่อว่าพระร่วงได้ประดิษฐ์⁴ ฐานราชวงศ์ครองกรุงสุโขทัยตอนก่อนกรุงเก่า และบรรดาภิษัตร์ในราชวงศ์ที่คนทั้งหลายเอานามว่าศรีราเมีย เรียกว่าพระร่วงเจ้าทุกพระองค์ พระร่วงเจ้าองค์ เป็นปฐม คือ ขุนศรีอนทราบทิศ ที่ปรากฏพระนามในจารึกศิลาหลักอยักษรไทย ที่เมืองสุโขทัยนั้นเอง⁵

สรุป

จากการสันนิษฐานทั้งกล่าวแล้วข้างต้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯทรงเชื่อว่าเรื่องพระร่วงไม่ใช่เรื่องที่ไร้สาระ สำหรับอภินหารที่มีแทรกอยู่ในเรื่องเป็นลักษณะทั่วไปที่พับเห็นกันอยู่บ่อยๆ ในเมื่อมีการกล่าวถึงบุคคลหรือสิ่งของที่ยกย่องนับถือ ข้อสนับสนุน คือกล่าวว่าตนก็ยังไม่สามารถหาลาย เช่น ตำนานสร้างพระแก้วมรกษาต่อจากเดิมทว่าเป็นผู้สร้าง เป็นต้น

³ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, *op. cit.*, n. 8-11

⁴ ขุนวิทยาบุพเพ กับผู้อื่น, *ประวัติศาสตร์สยาม* (พิมพ์ครั้งที่ 3; สถาบันพิมพ์ไม่ปีกฤดู 2478.)
n. 48

ภาวะผู้นำโดยทั่วไปและโดยเฉพาะ

ความหมายของ “ผู้นำ”

คำว่า “ผู้นำ” บางครั้งมีความหมายไม่สักเท่าไรอาจหมายถึง “พ่อเรอർ” (Führer) ในระบบทอบน้ำซึ่งเยอรมัน หรือ “ดูเซ” (Duce) ในระบบทอบfaschistisch ของอิตาลี (พ.ศ. 2482 – 2488) ทั้งนี้เป็นเพรษพฤติกรรมของผู้นำในระบบทอบที่ก่อตัว ให้เป็นไปในทางนิสัยเสียเป็นส่วนใหญ่ เช่นการริบตอนเสรีภาพและกัดซีบคนแม้แต่ชนชาติเดียวกันให้ได้รับความทุกข์ทรมานหง่าวังหายแต่เชิญ นอย่างกันนี้ยังให้ทำการบ่อนทำลายสันติภาพความสงบสุขอันเป็นยอดประณานของชาวโลก และคำว่า “ผู้นำ” ในความหมายทั่วไปยังได้รับภาคเข้ามาใช้ในวงการบริหารของประเทศไทยในระยะเดียวกันนั้นด้วย ตัวอย่างเช่น “เชื้อผู้นำชาติพันภัย” “ท่านผู้นำไปทางไหน ฉันจะไปทางนั้น” “ท่านผู้นำไปทางไหน ฉันจะตามไปด้วย” อันเป็นคำขวัญที่จะได้ยินพึงกันอยู่ทุกวันในสมัยที่มีผู้เรียกว่าสมัย “ผู้นำไทยเป็นมหาอำนาจ” แม้ที่จริงแล้วเรื่องของคำกับพฤติกรรมของคนนั้นไม่น่าจะนำมาประปนกัน คำกับส่วนคำ คนกับส่วนคน แต่ในสัยหรือสันตานของคนเห็นแก่ตัวก็เป็นเช่นนี้เสมอ ถ้าจะเป็นความที่ความชอบชื่นมาก็จะรับเอาแต่ผู้เดียว ถ้าจะเป็นความเสียหายความไม่ดีก็จะเอาไปแยกจ่ายให้แก่ผู้อื่นท่านคงปฏิเสธไม่ได้ คือบัดความรับผิดชอบออกจากตัวเมื่อก็เกิดผลเสียหายหรือไม่ต่างมีชื่อเสียง ลักษณะเช่นนี้เปรียบเสมือนรอยต่างบนผืนผ้าขาวสota ของระบบการบริหารราชการ

ความหมายทั่วไปของผู้นำนั้น คือผู้ที่มีลักษณะหรือคุณลักษณะที่จะนำผู้อื่นให้เห็นตาม คล้อยตามหรือปฎิบัติตาม และเมื่อผู้นำ (leader) ก็จะต้องมีผู้ตาม (follower) การมีแต่ผู้นำแต่ไม่มีผู้ตามจะเรียกว่าผู้นำได้อย่างไร

บางท่านก็ส่าว่า ลักษณะ “ผู้นำ” นั้น เป็นสมบัติของผู้มีอำนาจอาสาแนะนำท่านนี้ จึงทำให้เขาได้เป็นใหญ่ในหมู่คน เป็นผู้นำคนและไม่มีข้อสงสัยเลยว่าคนที่เคยเป็นผู้นำ เช่น อะดอลฟ์ อิทเลอร์ และ เบ็นนิโต มุสсолินี นั้นมีความเชื่ออยู่บ้างว่าตนอับคนนักที่จะเป็นผู้นำคนเช่นตนได้ จะนั้น ในระบบคุณการประกอบภารกิจผู้นำบางท่านจึงมักจะผูกขาดความรักษาตัวไว้เสียแต่ผู้เดียว

ระบบการบริหารงานในปัจจุบัน มุ่งเน้นให้เห็นความสำคัญของการผู้นำ โดยให้ทราบก่อนว่า ภาวะผู้นำเป็นหลักสำคัญหลักหนึ่งที่จะทำให้การบริหารงานในหน้าที่ดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นคุณสมบัติของหัวหน้างานที่จะทำให้ผู้อื่นมีความเห็นคล้ายตามหรือปฏิบัติตามหรือให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจในการประกอบกิจการต่างๆ ภาวะผู้นำจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีคนอย่างน้อยที่สุด 2 คนอยู่ด้วยกัน เช่น ในระหว่างคุณ 2 คนที่สนทนากัน เราจะสังเกตเห็นได้เสมอว่าภาวะผู้นำมีปรากฏชัดแล้วในลักษณะที่ว่าใครเป็นผู้นำ และใครเป็นผู้ตาม

ยกตัวอย่างง่ายๆ เพื่อให้เห็นเด่นชัดเช่น สมมุติว่าในจำนวนคนที่คุยกันอยู่ 2 คนนั้น กันหนึ่งเป็นนักธุรกิจประสานศาสตร์ อีกคนหนึ่งเป็นนักประวัติศาสตร์ ถ้าเรื่องที่คุยกัน เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับธุรกิจประสานศาสตร์ นักธุรกิจประสานศาสตร์ก็จะเป็นผู้นำ ในท่านอยเดียวกัน ถ้าเรื่องที่คุยกันเป็นประวัติศาสตร์ นักประวัติศาสตร์ก็จะเป็นผู้นำ หากสมมุติว่า นักธุรกิจประสานศาสตร์กับนักประวัติศาสตร์คุณนี้ไปเจรจาปะกัน สมมุติว่าเป็นมาແລ厝ๆ เมื่องค่ายูนบูรีนี้เอง ทั้งสองคนเกิดหลงทาง แต่เพื่อญี่ปุ่นที่อยู่คือมีพราวนป่าคนหนึ่งไปพบรอยทางสองแล้วได้ยวพาไปส่องยังที่พักของชา ในตอนนั้นท่านคงจะเข้าใจได้ไม่ผิดว่าใครใน 3 คนนี้เป็นผู้นำ

สรุปแล้วเราจะเห็นได้ว่า ลักษณะของความเป็นผู้นำมีได้ถูกจำกัดว่าจะต้องเป็นของคนที่เขาเรียกว่า “ผู้นำ” หรือ “ผู้ได้รับพรสวรรค์” เท่านั้น บุคคลทุกคนทั้งหมดมีฐานะต่ำสุด เช่นพราวนป่า ถึงผู้มีฐานะสูงสุด เช่นผู้ปกครองประเทศ นิเวศและโอกาสที่จะเป็นผู้นำคนอื่นบ้างได้เสมอ

ผู้นำการเมืองคนสำคัญๆ ของโลก เช่นท่านมหาธรรมรงค์แห่งอินเดีย ท่านอตีกิ ประชานาธิบดีอ่อน เอฟ. เคนเนดี้ แห่งสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ความจริง ท่านทั้งหลายเหล่านี้ได้ใช้ภาวะผู้นำอันเลิศของท่านเข้าถึงจิตใจของประชาชนเพียงส่วนน้อยแล้วประชาชนเพียงส่วนน้อยที่กล่าวถึงนี้ได้ช่วยเผยแพร่คุณลักษณะของท่านให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายต่อไปในหมู่ประชาชนส่วนใหญ่ ยกตัวอย่าง เช่น จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อธิบดีกรรัฐมนตรี และนายมูลฤทธิ์ กิตติขจร นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันแห่งประเทศไทยท่านนี้ ถือจะเป็นข้าราชการฝ่ายทหาร แต่ท่านก็สามารถที่จะผูกจิตใจข้าราชการไทยทั้งประเทศให้ร่วมผูกจิตใจกันหมุนเวียน

ผู้ที่สามารถแฝงอิทธิพลโดยอาศัยชนชั้นหมื่น้อยเป็นพาหะดังกล่าวอีกท่านหนึ่งที่เราคงจะพบวันนี้ล้วนถึงเสียมิได้เลยคือ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรานั่นเอง

ความสำคัญของการบูรณาการ

ถ้ามีผู้ดูแลบัญชาตามเราไว้ หัวหน้างานในทางราชการ จะเป็นหัวหน้าแผนก ก็ต้องหัวหน้ากอง ก็ต้องหัวหน้า กองบัญชา ลูกน้องตามกฏหมายอยู่แล้ว 100 เปอร์เซ็นต์ ทำไมจะต้องเอาลักษณะผู้นำเข้าไปช่วย บัญชาเช่นนี้มีลักษณะเหมือนเส้นผมบังเกิด เป็นความจริงที่เราจะได้พบได้เห็นอยู่เสมอว่าไม่มีหัวหน้างานคนไหนสามารถเอาชัณประจิกับผู้ใต้บังคับบัญชาได้ 100 เปอร์เซ็นต์เลย หัวหน้างานอาจมีอำนาจสั่งงานเข้าให้และผู้ใต้บังคับบัญชาจำต้องปฏิบัติการตามที่หัวหน้างานสั่ง แต่การปฏิบัติจะมีลักษณะปฏิบัติคัวใจ ความเดิมใจหรือความไม่เดิมใจก็ได้ ถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติตามคัวใจความไม่เดิมใจ ก็แสดงว่าไม่หัวหน้างานก็ลูกน้องก็องบกพร่อง ถ้าเป็นความบกพร่องของลูกน้องก็ เพราะลูกน้องมีวินัยไม่ดีหรือมีนิสัยไม่ดี ถ้าเป็นความบกพร่องของผู้บังคับบัญชา ก็อาจจะเป็นเพราะผู้บังคับบัญชาผู้นั้นขาดลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี เรื่องนี้ควรจะถูกจะพิจารณา จะทราบได้โดยแต่ละฝ่ายพิจารณาความบกพร่องของตนเองก่อน ตามหลักแห่งความรับผิดชอบตนเอง (Self responsibility) และจึงพิจารณาความบกพร่องของผู้อื่น ถ้าหัวหน้างานพบว่าตัวเองบกพร่อง ก็พยายามแก้ไขความบกพร่องนั้น ลูกน้องก็จะมีความรักใคร่ยิ่งกว่าเดิม จนบังคับบัญชาอย่างไรก็คงจะมีประสิทธิภาพขึ้น ถ้าลูกน้องพบว่าทัวเองบกพร่องแล้วแก้ไขตัวเองเสียใหม่ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะดำเนินไปด้วยดี

โดยเฉพาะหัวหน้างานทั้งหลายนั้น ขอให้ระลึกไว้เสมอว่า ความเป็นหัวหน้างานของตนยังสูงขึ้นหรือใหญ่โตกว่านี้เพียงใด การกระทำของตนไม่ว่าในทางดีหรือทางไม่ดีก็ยอมมองเห็นได้ชัดเจนขึ้นเพียงนั้น ดูเจ้าที่ใหญ่ตามตัวเจ้าของเจ้า คนเล็ก ๆ ทำความผิดก็เป็นเพียงความผิดของคนเล็ก ๆ แต่ถ้าคนใหญ่ทำผิดความผิดของคนใหญ่จะมีผลอย่างใหญ่หลวง เพราะฉะนั้น คนใหญ่ ๆ ทำผิดครั้งเดียว ชื่อเสียงไปนานหลาย

ตอนนี้ผู้เขียนอาจจะออกนอกเรื่องไปบ้าง แต่เพราะเห็นว่าเรื่องที่พูดมีความพอดีพิงหรือเกี่ยวข้องกันอยู่บ้าง ตอนนี้จะกลับเข้าสู่เป้าหมายของการพิจารณาศึกษาท่อไป

ใหม่ การสร้างสรรค์ให้มีภาวะผู้นำหรือลักษณะการนำที่ดีแก่ตนเอง จะเป็นโดยการศึกษา หรือโดยการปฏิบัติร่วมกับประยุกต์มาให้ทั้งแก่ส่วนตัวและส่วนรวมอย่างมหาศาล ดังนี้⁵

ทั้งหมดเชียงใหม่สังของค์หนึ่ง ต้องการจ่องถนนขึ้นไปถึงยอดเขาเล็ก ๆ ลูกหนึ่ง ซึ่งมีวัตถุบนยอดเขาลูกนั้น เมื่อประชาชนแสวงหานทราราม ความประสงค์ของท่านจากผู้ใกล้ชิดเพียง 2-3 คน ก็สมควรไปทำงานสร้างถนนสายนั้นให้ งานสร้างถนนนั้นโดยปกติกะเป็นงานที่หนักอยู่แล้ว ยิ่งสร้างขึ้นไปบนยอดเขาด้วยจะยากขึ้นอีกที่เท่าเดิมคิดถูกแต่ปรากฏว่าประชาชนที่ไปอาสาสมัครทำงานให้เหล่านั้นเต็มใจทำงานด้วยท่านทั้งความกระหายโดยมิได้คำนึงถึงความเหน็ดเหนื่อย โดยมิได้คำนึงถึงจะมีภาระภาระล้วนหรือไม่มี และส่งผู้อยู่กันนั้นก้าหาได้มีอำนาจ (Authority) ที่จะบังคับหรือกดกัดที่แรงกับราษฎรเหล่านั้นไม่

เรื่องที่เล่าขึ้น ชาวเชียงใหม่ส่วนมากทราบเรื่องดี เพราะเขาเล็ก ๆ ลูกนั้นก่อเขากอยสุเทพนั้นเอง เรื่องนี้แสดงถึงลักษณะผู้นำที่แฝงอยู่ในสังคมของคนนั้น ซึ่งได้มาจากการสร้างสรรค์ด้วยการกระทำความดีคือบุชาเรียนและปฏิบัติ ยังมีอีกรื่องหนึ่ง เรื่องนี้เป็นเรื่องนอกประเทศ ซึ่งเด่ากันว่าดังนี้

ที่ประเทศไทย มีเรือนจำแห่งหนึ่งในชนบท เป็นเรือนจำเก่าแก่มีสภาพชำรุดทรุดโทรม ผ้าห้องพัง หลังคาร้าว รั้วชำรุด ผู้บัญชาการเรือนจำแห่งนั้นได้รายงานขอเงินไปทำการซ่อมแซมก็ไม่ได้ ทำให้มีความวิตกว่านักโทษจะหลบหนี แต่มีรู้จะทำการใดได้แต่ซ่อมแซมเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่าที่จะหาวัสดุและแรงงานมาซ่อมได้ วันหนึ่งผู้บัญชาการเรือนจำคนนั้นมีราชการเข้าไปในเมือง วันนั้นเกิดพายุใหญ่พัดเอาหลังคาเรือนจำพังร้าลง นักโทษจำนวนถึง 300 คนที่ถูกคุมขังอยู่ภายในเรือนจำนั้น มีโอกาสที่จะหลบหนีไปก็สามารถทำได้ แต่ปรากฏว่านักโทษเหล่านั้นไม่มีใครหลบหนีไปแม้แต่คนเดียว ทรงกันข้ามกลับมาชุมนุมกันอยู่อย่างมีระเบียบ ครั้นพายุสงบแล้วนักโทษเหล่านั้นก็ช่วย

⁵ ดร. ฉัตรมนตร์ อุทาหรณ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๗ ห้องบรรยาย กลยุทธ์การบริหารฯ วิชาการ บุคคล เรื่อง Leadership ณ ห้องบรรยาย คณะรัฐศาสตร์ เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2507

กันเก็บสัมภาระที่กรุงจุยกรุงจายเพราะสมพัต ช่วยกันซ้อมแซมหลังคาแล้วรัวที่พังและชำรุด ฝ่ายผู้บัญชาการเรือนจำคนนี้กรีนให้ข่าวเรือนจำพังก็อกใจรับเดินทางกลับไปยังเรือนจำด้วยความกระวนกราวยกระหึกระหอบ แต่พอไปถึงเรือนจำ ความวิตกและความเห็นใจเนื่องอยู่ใต้หายไปหมดสิ้น นักโทษทั้งหมดได้กังแตรรับการตรวจด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย ผู้บัญชาการเรือนจำท้องกล่าวขอบใจนักโทษเหล่าน้อย่างไม่รู้จะสรรหาคำพูดใดมาพูดให้สมกับความรู้สึกในขณะนี้ได้ ผลของการสอบตามได้ความว่านักโทษเหล่านี้มีความรักใคร่หนึ่ดือผู้บัญชาการเรือนจำคนนั้นมาก และเกรงว่าผู้บัญชาการเรือนจำจะมีความบกพร่องในหน้าที่เพื่อการตอบหนีของพวกเข้าจึงไม่ยอมหนี⁶

เรื่องนี้ก็เช่นเดียวกันที่แสดงความเป็นผู้นำอันดีเด่นของผู้บัญชาการเรือนจำ ภายในอาณาเขตน้อย ๆ และจำกัดของศุกแห่งนั้น และเป็นการแนนอนว่าผู้บัญชาการเรือนจำคนนั้นคงจะไม่เอาดีแท่กันเดียว คงจะถ่ายทอดความดีให้เจ้าหน้าที่ทุกคนในเรือนจำด้วย เรื่องที่นำมาเล่าสู่กันฟังทั้งสองเรื่องนี้เป็นอุทาหรณ์ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำที่ดีได้ก่อให้เกิดความสมัครสมานร่วมแรงร่วมใจกันและยอมนำผลคือมาสู่หมู่คณะในที่สุด

การสร้างสรรค์ภาวะผู้นำ

ในตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ของบทนี้ ผู้เขียนได้เสนอแนะความหมายของคำว่าผู้นำและความสำคัญของภาวะผู้นำไปแล้ว ในตอนที่ 3 คือตอนต่อไปนี้ ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงการสร้างสรรค์ภาวะผู้นำต่อไป

สัญชาติญาณของมนุษย์มีหลายอย่าง เช่น สัญชาติญาณในการก่อสร้างหรือทำลาย สัญชาติญาณในการต่อสู้หรือเลี่ยงหนี สัญชาติญาณอีกประการหนึ่งที่จะเสนอต่อไปนี้เรียกว่า สัญชาติญาณของการแสดงปมเกิน หรือความเป็น “ผู้นำ” แต่ความประณญาของมนุษย์มักได้รับการตอบสนองคือผลไม่เหมือนกัน บางคนที่ได้รับผลไม่สมกับความมุ่งมาดประณญา กล่าวก็อ ไม่ได้รับการรับรองในความเด่นหรือความเป็นผู้นำของเข้า ทำ

6

Ibid.

ให้เข้าต้องประสบกับความผิดหวังอย่างยิ่ง ผู้ที่เคยมีประสบการณ์ดีมาก่อนมา หรือผู้ที่คิดว่าตนมีความสามารถเท่าเทียมหรือเหนือกว่าคนอื่น แต่ขาดลักษณะผู้นำ ผู้ที่สำนักพันว่า มิได้ต้อดในความรู้หรือสมรรถภาพ แต่ขาดหลักการหรือวิธีการที่จะนำความรู้หรือสมรรถภาพมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและหน้าที่ของตน การสร้างสรรค์ภาวะผู้นำให้เกิดมีแก่คน จะช่วยแก้บัญหาต่าง ๆ ทั้งกล่าวไว้

ก่อนที่จะทราบว่าจะสร้างสรรค์ภาวะผู้นำให้แก่คนให้อย่างไร ก็จะต้องทราบเสียก่อนว่าคุณลักษณะต่าง ๆ อันควรแก่การเป็นผู้นำนี้ได้เกี่ยวอะไรบ้าง และจึงจะเริ่มพิจารณาให้เป็นผู้เพียบพร้อมด้วยคุณลักษณะทั้งกล่าวเหล่านี้ ประมาณการยังหลายอย่างก็แข่งขันกันผลก็ตามว่าด้วยลักษณะของผู้นำขึ้น เช่น O. Glen Stahl ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำไว้ในหนังสือที่เขาเขียนชื่อ *Public Personnel Administration* ว่าผู้นำจะต้องมีสติบัญญา เนลลี่และสามารถว่าดูคนอื่น มีนิสัยใจชอบกว้างขวาง มีคำพูดเข้าใจง่ายและสูงใจให้คนอื่นคล้อยตามได้ มีจิตใจเชิงชาติ มีอนามัยดี มีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส เป็นผู้เห็นการณ์ไกล มีความเสียสละเป็นที่พึงชูงดูกันเอง⁷ ประมาณการยังอีกผู้หนึ่ง คือ John E. Millet ได้อธิบายลักษณะผู้นำไว้ในหนังสือที่เขากำหนดชื่อ *Management in the Public Service* ซึ่งมีสาระสำคัญส่วนใหญ่คล้ายกับของ Stahl กล่าวคือ ผู้นำจะต้องเป็นผู้มีสุขภาพดี แข็งแรง ออดทน ฉลาด รักความยุติธรรม⁸

กล่าวโดยสรุป การสร้างสรรค์ภาวะผู้นำให้เกิดมีแก่คนแต่ละคน จะต้องอาศัยการศึกษารวมทั้งการสังเกตด้วยตนเองว่า บุคคลที่เป็นผู้นำชนิดนั้น เขาประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ ๆ ประการใดบ้าง ตามความเห็นของผู้เขียนเห็นว่า ผู้ที่จะเป็นผู้นำที่ดีได้จะต้องประกอบด้วยลักษณะที่ดีที่สังคมปรารถนามากกว่าหรือเหนือกว่าคนอื่น ๆ เช่น มีบุคลิกภาพโดยทั่ว ๆ ไปคือว่า มีคุณธรรมดี ดีกว่า มีความรู้ความสามารถในการงานดีกว่า และมีสุขภาพอนามัยดี

⁷ O. Glen Stahl, *Public Personnel Administration* (4th ed.; New York: Harper & Brothers, 1956), pp. 257-258.

⁸ John D. Millet, *Management in the Public Service* (New York: McGraw Hill Book Company, 1954), pp. 33-34.

ชาวไทยจะตีพระราชมีนาย

“ชาวไทยจะตีพระราชมีนาย เป็นยอดชายฉลาดสามารถคนัก”^๙

นายในที่นี้หมายถึงผู้นำคือพระร่วง คำกลอน ๒ วรรคเป็นคำพูดของนักคุ้ม เสนาของกราบทูลแก่ท้าวพันธุ์มเจ้ากรุงข้อม ตอนที่ต้องนำส่วยนำจากเมืองลพบุรีไปถวาย ท้าวพันธุ์มแทนพระร่วง เพราะแพ้ศัตรูภูษาแก่พระร่วง ภายหลังที่ได้กลับไปถึงเมืองขอมแล้ว ได้เข้าเฝ้าท้าวพันธุ์ม และกราบทูลขอความชี้แก่ท้าวพันธุ์ม ซึ่งหมายความ ชาวไทยต่อไป จะตีขันเพราและผู้นำชาติเป็นผู้มีสมบัติบัญญาเจลี่ยวฉลาด คำพูดของนักคุ้มตอนนี้ยกมาเป็น หัวข้อพิจารณาศึกษานั้นมีความนุ่งหมายอยู่ ๒ ประการคือ กันคือ ประการที่หนึ่ง ภาวะผู้นำ มีความสำคัญหรือความจำเป็นสำหรับคนไทยหรือประเทศไทยเพียงใด และประการที่สอง พระร่วงเป็นผู้นำที่ดีจริงหรือ ?

ภาวะผู้นำมีความสำคัญกับคนไทยเพียงใด ?

ในข้อนี้จะเสนอผลการพิจารณาศึกษาแบบสืบประวัติ แต่จะทำเพียงสั้น ๆ เพราะ ผู้เขียนมีความตั้งใจที่จะพิจารณาศึกษาหัวข้อดังที่เป็นสำคัญ

เนื่องจากภาวะผู้นำหรือการเป็นหัวหน้ากันย่อมมีวัตถุประสงค์ที่จะก่อให้เกิดความ ร่วมมือร่วมใจกันเพื่อมุ่งทำกิจการในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนให้สุล่องไปค้วยกีฬาสุก ในประวัติศาสตร์ชาติไทยปรากฏว่าบุคคลใดที่ไทยมีผู้นำชาติที่ดี ในยุคนั้นสมัยนั้นคนไทย ที่มีความสามัคคีกัน ช่วยกันทำงานอย่างกลมเกลียว บ้านเมืองก็เป็นบึกแผ่นมั่นคง ประชาชน ก็มีความผาสุก แม้ประเทศชาติจะตกอยู่ในฐานะลำบาก ก็สามารถจะดำรงตนผ่านพ้นภัย พบทั่วไป มาได้ อุทาหรณ์สนับสนุนคำกล่าววนี้ได้แก่สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เรายังทราบจากประวัติ ศาสตร์แล้วว่าในสมัยทังกล่าว ประเทศไทยมีพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นผู้นำที่เข้มแข็งของชาติ คนไทยก็ช่วยกันทำงานโดยไม่ค่านึงถึงความเหนื่อยยาก ฐานะของประเทศไทยก็ขึ้นหันทางการ เมือง ทางเศรษฐกิจ และทางทหาร ในสมัยนั้นชาติที่ยกมารุกรานแม้จะมีจำนวนมากมาย กว่า แต่ก็ต้องพ่ายแพ้แก่ความปรี่ชาสามารถของผู้นำและความสามัคคีของคนไทย เช่นใน

^๙ พงษ์มนูกุณเกล้านเข้าอยู่หัว, op. cit., n. 47

สมความยุทธหัตถีในราชสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และคราวทรงครามลากหู้้าหรือ
ทรงครามเก้าทัพสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ จากประสมการณ์ดังกล่าว จึงได้เกิดมีคำอุปมาอุปไมย
ว่า “ผู้งแหกที่มีราชสีห์หน้ายื่อมคิกว่าผู้งราชสีห์ที่มีแหกน้ำ” คำอุปมาณีย์นี้ให้เห็นความ
สำคัญของภาวะผู้นำชาติไทยเป็นอย่างดี และ “ชาวไทยจะดีเพราเม่นาย” ก็คือจะดีอยู่เป็น
ความจริงอยู่ตลอดไป

ท่อไปนี้เขียนโดยขอเสนอในทางกลับบ้างว่า “ชาวไทยจะดีเพราเม่นายไม่ดี”
อันนี้ก็ทำนองเดียวกัน เรายังไห้เกียกษาประวัติศาสตร์ชาติไทยมาแล้วว่า ยุคใดสมัยใดเรามี
ผู้นำไม่ดี สมัยนั้นความสามัคคีของชาติก็เสีย และในที่สุดความวินิจฉัยแก่คนไทยทั้งชาติ
เช่นสมัยไทยน่านเจ้าคือประมาณ พ.ศ. 1420 กษัตริย์ไทยน่านเจ้าซึ่ง “ฟ้า”¹⁰ ทรงเบื้องหน้าอย
ทรงคราม ไม่ได้ตรัสระริมกำลังรบไว้ให้เข้มแข็ง ยังกว่านั้นยังทรงล้มไปว่าจันเป็นสัตtru เก่า
แก่ของไทย จึงได้ไปอภิเชกสมรสกับธิดาพระเจ้ากรุงจัน ทำให้ข้าราชการบางคนหันไปนิยม
จัน สิ่งตระเตรียมกำลังรบไว้ให้เข้มแข็ง แต่บางคนก็ยังนิยมไทย จึงเสียความสามัคคีกสม
เกลี่ยวนันเป็นเหตุให้ไทยน่านเจ้าอ่อนกำลังลงและเสียเอกราชแก่จันในที่สุด

ถ้าคราวหนึ่งคือในสมัยพระมหินทรราช ทรงกรุงศรีอยุธยา ในระหว่าง
พ.ศ. 2111-2112 พระมหินทรราชเป็นกษัตริย์อ่อนแอด เนื่องเหตุให้ข้าราชการแตกเป็น
๒ พวง ทำให้พม่าได้อโอกาสยกทัพมาบุกรุก ระหว่างรบกับพม่าทหารไทยยังได้ผู้นำทาง
ทหารที่ไม่เข้มแข็ง เช่นพระยาจักษร์แล้วยังกระทำการทรายกต่อบชาติ เป็นเหตุให้กองเสีย
เอกราชแก่พม่า เมื่อ พ.ศ. 2112

อุทาหรณ์จากประวัติศาสตร์ ๒ เรื่องหลังนี้ ย่อมเป็นข้อสนับสนุนอย่างดีว่า
ชาวไทยจะดีต้องมีนาย ถ้าชาวไทยได้นายไม่ดีที่ไร้ชาติไทยย่อมประสบความวินิจฉัย

พระร่วงเป็นผู้นำทัดจังหวัด?

การพิจารณาศึกษาท่อไปนี้ จะขอเสนออบต้องการเรื่องพระร่วงเพื่อประกอบการ
พิจารณาศึกษาเป็นตอนๆ เนื่องจากตอนที่เห็นว่ามีคุณค่าควรแก้การพิจารณาศึกษา

¹⁰ เชิง ไชยชนะ, ภูมิศาสตร์—ประวัติศาสตร์ ตามหลักสูตรประถมศึกษาปฐม นัยมและข้าราชการ
ชนบท (พิมพ์ครั้งที่ ๕; พะนก: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๔๙๒), ๙. ๑๖

1. ฐานะของเมืองลพบุรี

เมื่อพระร่วงได้เป็นพ่อเมืองต่อจากนายกองกราผู้บิตรชั่งวายชนม์ ก็มาคำนึงถึงสถานการณ์ของเมืองลพบุรีในตอนนั้นว่า

ท้าเรานี้ควรที่จะสร้าง
 เปิกบานในจิตหาน้อยไม่
 เป็นพ่อเมืองเล่องซื้อคล้อไกด
 ครองไทยละโวชานี
 ถังเตบิคสันชีวากม
 เป็นทายาทรกรอบครองบุรีศรี
 โดยความนิยมยินดี
 ในที่ดวงจิตนรากร
 แต่ร่าอนนิจาริสันก
 เป็นทุกข์เผาทอคฤทธิ์ตอน
 สองสารประชาราษฎร
 ค้วนเดือกร้อนเหลือล้นคนนา¹¹

เป็นความรู้สึกของพระร่วงจากใจจริง ผู้นำอย่างนี้ร่อมเป็นกำลังใจของราษฎร ในยามมีทุกข์ มีผู้นำบางบุคบ้างสมัยบ้านเมืองจะเสียเอกสารก็ช่าง ประชาชนจะเดือดร้อน ก็ช่าง ขอแค่ให้ได้เป็นใหญ่กว่าคนชาติเดียวกันต่อไป โดยอาศัยบารมีของ “ให้ต่างด้าว หัวท่ามಡدن” ถ้าประชาชนได้นายอย่างนั้นนับว่าเป็นกรรมอย่างหนัก

2. ศิลปการพูด

พระร่วงไม่ได้ส่งส่วยน้ำตามกำหนด ท้าพันธุ์ส่งนักคุ้มมาทวง พระร่วงขอผัดนักคุ้มไม่ยอม พระร่วงขอให้ขอนนำน้ำส่วยไปแทน โดยใช้ศิลปการพูดว่า

¹¹

พระมงกุฎเกล้า, op. cit., n. 1

ແຕ່ອ້າແນ້ກຽດນາປ່ານີ
 ຄຸນທ່ານຈະມີໄມ້ຮູ້ຫຍໍ
 ໄພຣັ້າຂໍາໄທໃຊ້ເຈື່ອນຄາຍ
 ຈະເປັນເຄື່ອງທໍາລາຍຄວາມຈົງຮັກ
 ແນ້ເສດຖະກິດຕາ, ຂໍ້ແຜ່ນຄືນ
 ຄົງໄມ້ສັນກັດທີ່ທຽງສັກດ¹²

ນັກຄຸມໄດ້ພັ້ງຄຳພຸດທອນນັກໃຈອ່ອນ ແຕ່ອ້າງວ່າ
 ແຕ່ອ້ອຕ່າວາວິທີ່ສັງເຕີມ
 ຍື້ສົບເຄີມເກວຍນໃຫຍ່ຈິງໄດ້ທີ່
 ທົ່ວເຮົາມາໃນຄຣານ¹³
 ເກວຍນມີມາສົບເຄີມທັງກັນ¹³

ພຣະວ່າງກີ່ຂໍແຈງວ່າ ຈະສົ່ງໃຫ້ໄດ້ປົມານທີ່ເຄີຍສັ່ງຄ້ວຍເກວຍນເພື່ອສົບເຄີມ ນັກຄຸມ
 ໄມເຫຼືອ ກາຣຕ່ອຮອງຮ່ວ່າງພຣະວ່າງກັບນັກຄຸມຈຶ່ງເກີດຂີ້ນໂຄຍມີເງື່ອນໄຂວ່າ ດ້ວຍພຣະວ່າງສາມາດ
 ບຽບທຸກນ້ຳໄດ້ປົມານເຫຼືອທີ່ເຄີຍສັ່ງຄ້ວຍເກວຍນເພື່ອ 10 ເລີ່ມ ນັກຄຸມຈະຍອມຂີ້ນໄປໄຫ້ ດ້ວຍໃນ
 ໄດ້ພຣະວ່າງກີ່ຂໍແຈງວ່າ ຈະເຫັນວ່າຜົດກາຣຕ່ອຮອງເຊັ່ນພຣະວ່າງອຸ້ນໃນສູານະເສມອທົ່ວທີ່ກໍາໄວ
 ເພຣະແພັກເສມອດັວ ຜະນະກີ່ກໍາໄວ ຕົກເຕີສົມຢີໂປຣາມຄື່ອເປັນຫລັກປົງປົນທີ່ວ່າກາຣເຈຣານບໍ່ຢູ່ຫາ
 ກາຣເມືອງທົ່ວມື້ອ້ານາຈທຫາຮ່ານຫຼັງ ແຕ່ພຣະວ່າງສາມາດເຈຣາຕ່ອຮອງສໍາເຮົາໂຄຍໄມ້ມີຫຫາ
 ຫຼັງຫຼັງເລີຍ ທັນນັບວ່າເປັນຄວາມສໍາເຮົາຍັນເນື່ອງມາຈາກກາຣໃຊ້ຄິດປົກກາຣພຸດໂຄຍແທ້ຈົງ

3. ຄວາມເຂົ້ມ໌ແລະ ຄວາມຄິດໃຈ່

ໃນກາຣຕ່ອຮອງຮ່ວ່າງພຣະວ່າງກັບນັກຄຸມ ພຣະວ່າງເຕີມໄປຄ້ວຍຄວາມເຂົ້ມ໌ ແຕ່
 ນັກຄຸມກັບນົມອົງໄມ້ເຫັນຫນທາງທີ່ພຣະວ່າງຈະເອົາສະເໜາໄດ້ ແນ້ເນື້ອພຣະວ່າງຄິດສານຈະລວມ
 ສໍາຮັບນຽມຮ່າງທຸກນ້ຳໄດ້ສໍາເຮົາແລ້ວ ມີຄົນນຳຄວາມໄປບອກແກ່ນັກຄຸມ ຍັງໄມ້ຍອມເຂົ້ອກລັບພຸດວ່າ

¹² *Ibid.*, n. 12

¹³ *Ibid.*, n. 13

ແຕ່ຈະເອາະລອນທັກວາ
ໄດ້ຈົງກົມແຕ່ເຖິງ¹⁴

ທີ່ນີ້ ເພຣະກາຣທຳຂະລອນໃຊ້ໄສ່ເນັ້ນໄໟເຄຍມືກຣົດທຳມາກ່ອນແລຍ ຈຶ່ງນັບວ່າ ພຣະວ່າງເປັນຜູ້ຮົມໃນການນີ້ ຜົ່ງທຳໄຫ້ນັກຄຸມຕັ້ງຈຳນັດວ່າວັດຖຸທີ່ຄົກສໍາເວົ້າ ແລະຕົ້ນຂັ້ນສ່ວຍ ນ້າໄປເນື່ອງຂອມແທນພຣະວ່າງຄາມສັງຄູາ

4. ຄວາມເປັນຜູ້ເຫັນກາຣດີໄກດ

ນັກຄຸມໄດ້ນຳຄວາມທີ່ຕົນເສີຍທີ່ແກ່ພຣະວ່າງໄປກາຣທຸລທ້າວພັນຮຸມໆ ກີ່ຈົງຮັບສັ່ງໃຫ້ ພຣະເຄໂຫທຫາຣເອກຂອງຂອມຄຸມທຫາຣໄປຢັ້ງເມືອງລົພບຸຮີ ເພື່ອກຳຈັດພຣະວ່າງ ຜ່າຍພຣະວ່າງກີ່ ດາວກກາຣດີໄວ້ລ່ວງໜ້າແລ້ວວ່າ ທ້າວພັນຮຸມຈະຕັ້ງສັ່ງທັມຍັງລົພບຸຮີເພື່ອກຳຈັດກົນ ພຣະວ່າງໄດ້ ດາວກຫມາຍເຫດຸກກາຣດີວ່າເນື້ອສັດນກາຣດີຄລືຄລາຍໄປດຶງຂັ້ນນີ້ ຂາວລົພບຸຮີຄົງຈະໄຟຍອມປັດຍ ໄກສົງໃຫ້ພວກຂອມທໍາອະໄໄກພຣະວ່າງຈ່າຍໆ ແລະຄົງຈະຂັດຂາວາງ ດາວກດົກຕະເນັດັກສ່າວໃນທີ່ສຸກົກ ໄກສົງກຳຍືນຍັນຈາກພວກກາຣເມືອງລົພບຸຮີວ່າ

ອນີ່ງທີ່ຈະບັນອົງຄົ່ງພ່ອເຈົ້າ
ເອົາໄປເໝີມອົນຫົ່ງທາສາ
ເປັນຍັ້ນຍອມໄມ້ໄດ້ ໄກຮືນມາ
ພວກຫ້າຈະຂອຕ່ອົ້ມ
ຈົນກວ່າຈະໝາດຄົມປ່ຽດ
ມີໄທເຄື່ອງຮ່າຄາມູນທ່ຽວ¹⁵

ພຣະວ່າງກອບວ່າ

ອັນທ່ານກັກຄືຕ່ອງເຮົາໄຊ
ເງົາຂອງຂອບໃຈທ່ານທົ່ງໜ່າຍ
ອັນແສດງພຽງພ້ອມຈະຍອມຄາຍ
ມອນກາຍແກ່ເຮົາເຫັນໃຊ້

¹⁴ Ibid., n. 33

¹⁵ Ibid., n. 58

ถ้าเม้มีปรารถนาพร้อมอยู่
 จะต่อสู้ตัวเราหาค้าไม่
 เราขอแท้เพียงอย่าชะล่าใจ
 ยกไปสู่รับเขากลางเบลง
 พวกร้อมพรั่งพร้อมกำลังพล
 เริงรถเสาตราภล้าแขง
 ควรเราจะกิจซ้อมกำแพง
 ตกแต่งคุกค่ายหงหงายไว้
 เพื่อว่าทพซ้อมยกมา
 จะได้ยึกการมั่นไฝ¹⁶

จากคำพูดข้างบนนี้ ผู้อ่านจะสังเกตเห็นความรอบคอบและรอบรู้ของพระร่วง
 ความลักษณะของผู้นำที่ดี ต่อจากนั้นไม่ช้าคนของพระร่วงซ่อนนายมันให้เข้าไปทูลพระร่วงว่า
 ท้าวพันธุ์มีไดรับสั่งให้พระยาเตโซคุณทัพมากำจัดพระร่วง พระร่วงจึงทักสินใจที่จะรับหนึ่ง
 ไปยังเมืองสุโขทัยโดยมีเหตุผลว่า

พวกร้อมยกมาคราน
 มุ่งเอาชีวิตรี้ท้าว
 แม้กุจะอยู่ท่อต้าน
 พวกรไทยใจหาญคงต่อสู้¹⁷

ในตอนนี้จะเห็นลักษณะการทักสินใจที่เด็ดขาด รวดเร็วและเต็มไปด้วยการเสีย
 สละยังผลให้ผู้ที่โกรธไม่ถือบุ้งไก่ลัชิตกือนายมันอุทานว่า

อนิจชา ทูลเกล้าทูลหัว
 ช่างไม่คิดถึงคัว¹⁸

¹⁶ Ibid., n. 58

¹⁷ Ibid., n. 63

¹⁸ Ibid., n. 67

คำสอนของพระร่วงคือไปนี่ ถ้าสมมติว่าเราเป็นชาลพบุรีในที่นั้น ในขณะนั้น
แล้วในสถานการณ์อย่างนั้น จะมีความรู้สึกอย่างไร คำสอนของพระร่วงมีว่าดังนี้

อันชาลจะไว้เวียงไทย
เหมือนลูกในไส้กุงนน¹⁹

5. ความเด็ดขาดและเสียสละ

ความรู้สึกส่วนตัวของพระร่วงขณะจะไปจากเมืองลพบุรี จะสังเกตได้จากการรำพึง
รำพันของพระร่วงดังต่อไปนี้

ถึงเวลาจำไปใจแทบขาด
เป็นกรรมจำคลาดจากเกหรา
โไอแسنสงสารมาตรา
ผู้สดsteenห้ายอดรัก
อยู่หลังจะนั่งแต่กำสรวล
โดยหวนถึงลูกผูกสมัคร
แต่ไร ๆ ไม่เคยจะพันพักครร
มาต้องหักใจร้างห่างไป
ครั้นจะไปกราบไหว้ oma ลา
ก็ลุยกองเหนี่ยวไว้จังได้
จำเป็นจริง ๆ ต้องทิ้งไป
เหมือนไม่รักใครเลยดี
ขอฝากเทวารักษ์
ช่วยพิทักษ์มารดาแม่ครัว
ลูกต้องขอคลานในคราน²⁰
ถ้าบุญมีคงได้กลับมา

¹⁹ Ibid., n. 67

²⁰ Ibid., n. 72

ที่สุดของลูกค้า บิความาราผู้บังเกิดเกล้า และที่สุดของบิความารากีคือลูก เพราะ
นั้นเวลาที่พระร่วงจะจากมาตราไปจะมีความรู้สึกอย่างไร คนที่รักบิความาราและเคยจาก
บิความาราไปไกลๆ นานๆ เห็นนั้นจะบอกให้รู้ว่ามีความรู้สึกอย่างไรในขณะนั้น การจาก
ไปของพระร่วงคงจะอาลัยอาวรณ์ แต่ก็ต้องทัดสินใจจากมาตราไปด้วยความจำใจ
นับเป็นการเสียสละอย่างสูงที่เดียว และต้องมีความเด็ดเดี่ยวจริงๆ ที่จะทำเช่นนั้นได้

6. อิทธิพลของการพูน้ำทัชนหมุนอ้อยเป็นสื่อไปถึงชนส่วนใหญ่

นางจันทน์มาตราพระร่วงเป็นผู้เดียวที่เข้าใจพระร่วงที่ เมื่อพระร่วงจากเมือง
ลพบุรีไปแล้ว นางจันทน์ผู้อยู่ข้างหลังก็ต้องกับพวากกรรมการเมืองในอันที่จะทำลายหรา
ขอมาที่พระยาเดชาทั้งไว้ที่ลพบุรีเพื่อจะเด็ดลอกติดตามพระร่วงไปแต่ลำพัง ในการนี้พวาก
กรรมการเมืองลพบุรีได้ช่วยกันห้ามปรมานางจันทน์ทั้งความเป็นห่วง แต่นางจันทน์ก็สมกับ
ที่เป็นมาตราของผู้นำที่ด้อยย่างพระร่วง ได้ช่วยส่งเสริมลักษณะผู้นำของพระร่วงให้สูงขึ้นไป
อีกโดยชอบแก่พวากกรรมการเมืองว่า

อย่าห้ามเราเลยท่าน

เราจะยกไปสืสสัตรพาล
ดึงจะมัวยชานามก้าวตามที่²¹

นี่คือคำสอนของเพศที่เรามักสตูดิอยู่เสมอว่า “เปลกไกวากันก็แกร่งแข็งหรือไม่
อย่าคุณมีนหูจังไทยมิใช่ช้า” และอีกครั้งหนึ่งที่ “ฟูงแกะที่มีราชสีห์นำ ย่อมกีกว่าฟูงราชสีห์
ที่มีแกะนำ” ได้พิสูจน์ความจริงให้เห็น โดยทำลายหราขอที่ทรงอยู่ที่ลพบุรีแตกพ่ายหนี
กลับไป

7. ผู้นำประเกท “อเนกนิกรสไม่สรสมมติ”

พระร่วงเมื่อไปถึงสุโขทัยก็บัวเป็นภิกษุอยู่ที่วัดมหาธาตุเมืองสุโขทัย พระยา-
เดชาให้ปลอมตัวติดตามไปจนถึงตัวพระร่วง ขณะกำลังกวาดล้างวัด แท่หัวรุ้งพระร่วงไม่

²¹ Ibid., n. 69

การนักการท่องเที่ยวในลักษณะที่ไม่รุว่าก้าว “จุดให้ต่ำทอ” พระร่วงเห็นผิดสังเกตกับอกให้ร้องอยู่แล้วไปบอกพราศพากมาขึ้นตัวพระยาเตโชาไว้ได้ และได้แสดงความคืบหนึ่งอีกรึหนึ่งโดยการไว้ชีวิตแก่สัตว์โดยนำตัวไปส่งแก่หัวพันธุ์มเป็นบรรณาการ

ขณะนั้นกรุงสุโขทัยว่างกษัตริย์ พากข้าราชการในกรุงสุโขทัยอันมีพระมหาราชครุเป็นหัวหน้าได้พร้อมใจกันอัญเชิญพระร่วงให้มาพำนัชไปเป็นกษัตริย์ของกรุงสุโขทัย นับว่าเป็นการขึ้นครองราชย์ด้วยความเห็นชอบของพระพ่อประชาชนและข้าราชการทุกหมู่เหล่า หรือที่เราเรียกว่า “อเนกนิกรสไม่สมมติ”

สรุป

จากการพิจารณาคึกค่าเป็นลำดับมาแต่ต้น จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำมีความสำคัญยิ่งแก่สังคมและประเทศชาติ กรุงสุโขทัยเคยมีความเจริญรุ่งเรืองในอดีตเมื่อประมาณ 700 ปี มาแล้ว ก็ เพราะลักษณะผู้นำอันดีเด่นของกษัตริย์ผู้เป็นต้นราชวงศ์พระร่วง ทั้งนយอมเป็นข้อสนับสนุนอีกประการหนึ่งว่า “ชาวไทยจะติ่งมีนายดี” และในทำนองเดียวกันชาวไทยจะไม่ติ่งมีนายไม่ดี

ไม่ว่ารูปของสังคมหรือรูปการปกครองจะวิวัฒนาการรุ่บทันใดไปในรูปใด แต่สิ่งหนึ่งที่จะต้องประจำอยู่กับสังคมและประเทศชาติคงต้องไป คือ การมีผู้นำหรือภาวะผู้นำ

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำคือการนำคนหรือเป็นหัวหน้าคน เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันทำกิจการซึ่งอยู่ในหน้าที่และความรับผิดชอบให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีที่สุด

ผู้เขียนขออุทิการคึกค่าพิจารณาเรื่องนี้โดยขออัญเชิญพระราชนิพนธ์กำกับลงของพระบาทสมเด็จพระมังกรุสเกล้าเจ้าอยู่หัวมาเป็นข้อสนับสนุนความสำคัญของผู้นำ ดังท่อไปนี้

โฆษณาชั้นยังมีพญาสาร

ผู้โภชุนโภเป็นนาย

ผู้ทรงมีเหมราช

เทวายังมีสกินทร

เป็นใหญ่กว่าบริหารทั้งหลาย

พาพวกผันผายหาภิน

สกุณามีชุนบึกชิน

เป็นบันเทวัญชันพา

บัญญาที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างมาตรฐานการคือ การกำหนดเกณฑ์คุณวิชาการที่จะให้ได้คุณค่าความรู้และความสามารถ มีบุคลิกภาพทางภาษาและใจเห็นใจที่จะรับราชการเพื่อความก้าวหน้าในราชการและตามแต่ ความสำคัญขึ้นของมีมากเป็นพิเศษในระบบการบริหารงานของกระทรวงการในประเทศไทย เพราะจะเป็นชนิดการรับบุคคลเข้ารับราชการของไทยเราเนี้ยส่วนใหญ่รับในระดับต้น ๆ กล่าวคือ รับบุคคลเข้าบัตรุ่งแต่งตัวเป็นเสื้อชั้น เป็นประจำแผนก หรือรับจากผู้สำเร็จวิชาชีพ ส่วนกาวที่จะรับบุคคลเข้าบรรจุแต่งตัวในระดับกลางเข่นหัวหน้าแผนก หรือหัวหน้ากิจกรรมนั้น เก็บบันทึกได้ว่าไม่มีระบบที่จะเป็นบัญชีให้กระทำได้ เว้นแต่จะต้องขออนุมัติ ก.พ. เป็นพิเศษเป็นราย ๆ ไป ฉะนั้นบรรดาบุคคลที่รับในระดับต้น ๆ นี้อาจที่จะเป็นกำลังสำคัญของราชการต่อไปในอนาคต บัญญาที่น่ากิตซึ่งมีว่า เราเมืองนักและจะเป็นวิชาชีพ อันจะพึงมีใจให้หรือไม่ว่า การสอนหรือการทดสอบตามแนวที่ ก.พ. วางไว้เพื่อรับบุคคลในระดับต้น ๆ นั้น พึงใช้ได้เป็นอย่างดีแล้ว

หากพิจารณาโดยละเอียดแล้ว จะเห็นได้ว่า จะเป็นวิชาการสอนหรือทดสอบในระบบคุณวุฒิของไทยเรานั้นถือที่ความรู้ที่ไป มากกว่าที่จะจัดให้เป็นการสอนเพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติงานลักษณะพิเศษโดยเฉพาะ จะมีข้อกเว้นอยู่บ้างก็แต่เฉพาะสมัยนิยมพิเศษเท่านั้น การสอนของไทยเราจึงถือหลัก generalism มากกว่า specialism ซึ่งกัวเนี้ยในภาษาสอนแบบบรรรษา generalist นี้เอง ที่นำไปใช้ให้มีมาตรฐานได้ ทางวิชาการที่จะพึงมีใจให้ ผู้ที่จะรับเข้ามาบรรจุแต่งตั้งให้รับราชการใหม่นั้นมีจิตใจ ความถันดัด และบรรคนคติเหมาะสมแก่การที่จะเป็นข้าราชการในตำแหน่งใด

บทความของ พ.ต.ก. ไวยณ พันธุ์รักษา จะช่วยให้เห็นว่า ความก้าวหน้าในวิชาการบริหารงานบุคคลในนานาประเทศนั้น มือชื่อช่างไรบ้างในอันที่จะช่วยแก้บัญญาดังกล่าว ข้างต้น ความจำเป็นที่จะต้องคิดกันและจัดให้มีเทคนิควิชาการบริหารงานบุคคลนี้ นับวันแต่จะมีความสำคัญเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เพราะความข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นอยู่บ้างแจ้งชัดแล้วว่า ราชการบ้านเมืองในสมัยนี้ไม่เหมือนสมัยก่อนแล้ว การไม่คิดแก้ไขในเรื่องนี้จะจะถือเป็นภัยแล้วและล้าสมัย เพราะประเทศไทยกำลังพัฒนาไปอย่างรวดเร็วมาก

ยังกัวเนี้ย บรรพาชีวาริโคริ่งเชิญชวนให้ท่านผู้อ่านได้ไปประดิษฐ์กัว กระบวนการคิด งานตามหลักวิชาเนี้ย จำเป็นต้องเรียนรู้และอาศัยหลักวิชาอย่างให้บ้าง บทความของคุณไวยณจะช่วยให้เห็นความสำคัญขึ้น และจะเป็นนิทัศน์อุท่าหัวใจที่ก่อให้อันที่จะให้ความกระชากแข็งว่า การทำงานโดยใช้ประสบการณ์แต่ประการเดียวโดยไม่นำพาต่อกาหนน์ในทางวิชาการนั้น เป็นความคิดที่ควรจะเดินก็ตได้แล้ว ถ้าต่างเห็นความสำคัญของราชการบริหารในบัญชีนั้น.